

Asia: VN/12230/2024

Hallituksen esityksen luonnos laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Espoo näkee, että liikennetietojen jakaminen ja digitalisointi on tärkeä asia, mutta lakiehdotuksessa on monia tietolajeja, joiden toimittaminen ei vielä lähivuosina onnistu. Jos kehitystä halutaan vauhdittaa merkittävästi lyhyemmässä ajassa, tulee valtiolla olla vahvempi rooli ja kehitystä pitää resursoida valtion puolelta. Haasteita on monia mm. miten kuntien keräämiä tietoja yhtenäistetään ja priorisoidaan, miten tietoa kerätään tarkoituksenmukaisesti ja tietojen keräämistä tukevan alustan kehitystarpeet. Kansallisen yhteyspisteen ja liikennejärjestelmän perustietopalveluiden järjestäminen, ylläpito ja kehittäminen annettaisiin lain nojalla Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:n tehtäväksi. Espoon kaupunki katsoo, että Fintrafficin roolia olisi edelleen laajennettava kunnille tarjottavien tuki- ja ohjeistuspalvelujen tarjoamiseen. Osa lakiehdotuksen tiedoista on yksityisten toimijoiden aineistoja, joten näille tulisi olla suorat velvoitteet tietojen toimittamiseen.

Lakiluonnos asettaa velvoitteita erityisesti ”liikenteellisesti merkittävälle kunnille” (s. 19). Määritelmä on epämääräinen ja se on ulotettu koskemaan myös Espoota. Määritelmää tulisi tarkentaa, sillä Espoo ei katso tarkoituksenmukaiseksi poistaa ITS-direktiivin mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa, jossa soveltaminen rajattaisiin katuihin, joiden liikennemäärä on yli 7000 ajon/vrk.

Lain kohdassa 9 § sekä muualla tiedon toimittamista koskevissa pykälissä todetaan, että ”velvollisuus huolehtia datan saatavuudesta ei ole riippuvainen siitä, onko taustalla olevat tiedot jo olemassa”. Tämä on kunnille suuri ongelma, sillä kaikkia pyydettyjä tietoja ei ole vielä kaupungin omissa järjestelmissä siinä muodossa, että ne voidaan halutulla tavalla valtiolle toimittaa.

Espoon kaupunki ylläpitää nykytilanteessa monia tietolajeja, joita voitaisiin myöhemmin jakaa kansalliseen yhteyspisteeseen kautta. Pääsääntöisesti prosesseja ei ole suunniteltu tietopalveluiden tuottamista varten, vaan tietoa tuotetaan oman toiminnan kuten omaisuudenhallinnan ja ylläpidon tarpeisiin. Tiedon laatu ja päivitystaajuus eivät nykyisellään vastaa tietopalveluilta odotettua tasoa. Laadun ja ajantasaisuuden merkittävä parantaminen edellyttäisi tietojärjestelmien ja prosessien kehittämistä sekä myös henkilötöyöresurssien kasvattamista. Eräitä tietolajeja ylläpidetään valtion hallinnoimissa tietopalveluissa, kuten Väyläviraston taitorakennerekisterissä. Vaikka vaaditut toimenpiteet pystyttäisiin rahoittamaan ja kansalliset määräykset tuotaisiin saataville pian

säädösten tultua voimaan, vaadittujen tietojen tuominen saataville koko katuverkolta vienee vuosia. Monien tietolajien on esitetty olevan staattisia, mutta pääsääntöisesti kyse ei ole rakentamisen yhteydessä syntyvästä kertaluontoisesti tuotetusta tiedosta. Kasvavien kaupunkien katuverkot ovat jatkuvassa muutoksessa erilaisten hankkeiden ja toimintaympäristön muutosten myötä.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Ehdotus ei sisällä siirtymäaikoja tietojen toimittamiseen. Koska valtion kanssa yhteistyössä on todettu, ettei kaikkia tietoja vielä voida tarkoituksenmukaisella tavalla käsitellä ja toimittaa, ei Espoo katso, että lain velvollisuuksia olisi mahdollista täyttää täysimääräisesti vielä 1.1.2026. Laki antaa Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuuden asettaa kaupungille uhkasakko, mikäli tietoja ei toimiteta. Uhkasakko on 5000 € kultakin myöhästymiskuukaudelta. Uhkasakkoa ei tulisi periä hyvin pitkään aikaan, sillä lainsäädännön toimeenpano edellyttää kuntien kuulemista, keskusteluja ja yhteistyötä sekä teknistä ja taloudellista tukea. Toimeenpanoa voidaan edistää tehokkaasti esim. yhteishankkeina ja pilottien avulla.

Lakiesitys tulee lisäämään kaupungin kustannuksia ja valtion olisi hyvä varautua tukemaan kuntia ja kaupunkeja lain velvoitteiden täyttämisessä. Nyt esitetyssä muodossa lain vaatimuksia on mahdotonta täyttää. Tämän takia Espoo toivoo valtiolta yhteistyötä sekä yhteisen konkreettisemmän tilannekuvan muodostamista, jonka pohjalta valtio ja kunnat voivat yhdessä suunnitella vaiheittaista etenemistä tavoitteena tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa oleva etenemispolku ja sen edellyttämät toimenpiteet. Lain siirtymäaikana tietojen toimittaminen tulee aloittaa staattisten tietojen osalta ja vasta, kun se on saatu toimimaan, voidaan siirtyä suunnittelemaan reaaliaikaisen tiedon keräämistä ja toimittamista.

Lehikoinen Juhani
Espoon kaupunki